

บทที่ 5

การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้” ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัย สมมติฐานในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ซึ่งนำมากล่าวโดยสรุปดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา จำแนกตามอายุ เพศ ระดับการศึกษา รายได้ สถานภาพทางครอบครัว ประสบการณ์การทำงานและตำแหน่งในสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ความต้องการและข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

สมมติฐานของการวิจัย

1. การปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในระดับมาก
2. การปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาแตกต่างกันตามอายุ เพศ ระดับการศึกษา รายได้ สถานภาพทางครอบครัว ประสบการณ์การทำงานและตำแหน่งในสถานศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครู พนักงานราชการและ ครูจ้างที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กล่าวคือ ยะลา ปัตตานี นราธิวาส ประจำปีการศึกษา 2555 จำนวน 13 สถาบัน จำนวน 321 คน

กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครู พนักงานราชการและ ครูจ้างที่ดำรงตำแหน่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กล่าวคือ ยะลา ปัตตานี นราธิวาส ประจำปีการศึกษา 2555 ภายหลังเก็บข้อมูลได้ 284 คน เนื่องจาก

พิจารณาแล้วว่าประชากรมีจำนวนน้อยจึงเน้นการเก็บข้อมูลทุกคน ภายหลังจากเสร็จสิ้นการเก็บข้อมูล ได้รับคืนจำนวนทั้งสิ้น 284 คน คิดเป็นร้อยละ 88.47

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามการปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย อายุ เพศ ระดับการศึกษา รายได้ สถานภาพทางครอบครัว ประสบการณ์การทำงาน และตำแหน่งในสถานศึกษา

ตอนที่ 2 การปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค ความต้องการและข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาจากตำรา วารสาร บทความ งานวิจัยต่างๆ

2. สร้างนิยามศัพท์เฉพาะ และกำหนดขอบข่ายของข้อความ เพื่อสร้างข้อความให้ครอบคลุมกับเนื้อหาที่ต้องการ

3. สร้างแบบสอบถามตามที่ได้กำหนดขอบเขต

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและแนะนำในการสร้างข้อคำถามเพื่อให้มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 ท่าน

5. นำผลการพิจารณาและคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ไปวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) กล่าวคือ พิจารณารายการข้อความที่สร้างขึ้นว่าสอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการวัดหรือไม่ โดยคำนวณจากค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับประเด็นหลัก (IC) ตามวิธีการของโรวินีลลีและแฮมเบิลตัน (Rovinnelli and Hambleton, 1978: 34 อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2536: 49) โดยกำหนดการให้คะแนนจากการพิจารณา ดังนี้

- +1 เมื่อมั่นใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับข้อความที่กำหนดไว้
- 0 เมื่อไม่มั่นใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับข้อความที่กำหนดไว้
- 1 เมื่อมั่นใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องกับข้อความที่กำหนดไว้

จากนั้นคัดเลือกข้อความที่ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหา ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป และนำข้อเสนอแนะมาแก้ไข ปรับปรุงให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการคัดเลือก และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาจัดพิมพ์ และนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับอาจารย์ที่ปรึกษา จำนวน 30 คนซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยในครั้งนี้

7. นำผลการทดลองใช้มาตรวจ และวิเคราะห์คุณภาพ โดยการหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ด้วยการทดสอบค่าที (t - test) ด้วยการแบ่งกลุ่มที่ได้ให้นำหนักคะแนนสูงออกมา 25% เป็นกลุ่มสูง และกลุ่มที่ได้ให้นำหนักคะแนนต่ำออกมา 25% เป็นกลุ่มต่ำ เมื่อได้ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดในแต่ละข้อแล้ว จากนั้นคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2540: 42) โดยคำนึงถึงความครอบคลุมของเนื้อหาและคุณลักษณะที่ต้องการวัด

8. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability Coefficient) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีการของครอนบัค (Cronbach, 1970 อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2536: 249) ได้ โดยมีค่าความเชื่อมั่นจำแนกรายด้านได้ ดังนี้

ด้านคุณลักษณะอาจารย์ที่ปรึกษา	.778
ด้านวิชาการ	.781
ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์	.791
ด้านจรรยาบรรณ	.877
ด้านทักษะปฏิบัติงาน	.983
ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามเท่ากับ	.942

9. เมื่อได้แบบสอบถามที่มีคุณภาพตามที่กำหนดแล้วจึงนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อดำเนินการวิเคราะห์วิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการตรวจสอบความสมบูรณ์ ถูกต้องของแบบสอบถาม โดยเลือกเฉพาะที่สมบูรณ์เพื่อนำผลไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูปอย่างง่าย ตามขั้นตอน ต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยอายุ เพศ ระดับการศึกษา รายได้ สถานภาพทางครอบครัว ประสบการณ์การทำงาน และตำแหน่งในสถานศึกษา โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ หาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 การปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย(Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แปลผลโดยใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) กำหนดค่าเฉลี่ยเป็น 5 ช่วง แต่ละช่วงมีความหมายดังนี้ (ดัดแปลงมาจาก สมศักดิ์ แพรม่วง, 2541: 60)

4.50	ขึ้นไป	หมายถึง	มากที่สุด
3.51 - 4.50		หมายถึง	มาก
2.51 - 3.50		หมายถึง	ปานกลาง
1.51 - 2.50		หมายถึง	น้อย
ต่ำกว่า 1.50		หมายถึง	น้อยที่สุด

และการทดสอบค่าที (t - test) เพื่อหาความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน การทดสอบค่าเอฟ (F - test) เพื่อหาความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) การทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ เมื่อพบว่ามีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้วิธีการของ LSD

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค ความต้องการและข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่

สรุปผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาเพศชายจำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 47.5 เพศหญิง 149 คน คิดเป็นร้อยละ 52.5 มีอายุระหว่าง 20-29 ปี จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 26.8 อายุ 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.6 อายุ 40-49 ปี จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 23.2 อายุ 50-59 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 13.4 สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญา จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2 ระดับปริญญาตรี จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 76.1 ระดับปริญญาโท 59 คน คิดเป็นร้อยละ 20.8 ในจำนวนนี้มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 47.2 ระหว่าง 15,001-20,000 บาท จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 23.9 ระหว่าง 20,001-25,000 บาท จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2 ระหว่าง 25,001-30,000 บาท จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 9.9 ระหว่าง 30,001-35,000 บาท จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 8.1 ระหว่าง 35,001-40,000 บาท จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7 สถานภาพโสด จำนวน 107 คน ร้อยละ 37.7 สมรส จำนวน 171 คน ร้อยละ 60.2 หย่าร้างจำนวน 6 คน ร้อยละ 2.1 มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 1-5 ปี จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 35.2 ระหว่าง 6-10 ปี จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 ระหว่าง 11-15 ปี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 17.3 ระหว่าง 16-20 ปี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 9.9 และมากกว่า 20 ปี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 10.2

รับผิดชอบภาระงานสอน/สัปดาห์ระหว่าง 5-10 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 16.2 11-15 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 11.3 ระหว่าง 16-20 ปี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5 ระหว่าง 21-25 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 22.9 ระหว่าง 25-30 ปี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 ระหว่าง 31-35 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7 และระหว่าง 36-40 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.4 ในจำนวนนี้มีตำแหน่งในสถานศึกษาเป็นลูกจ้าง จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 15.1 เป็นพนักงานราชการ จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3 และเป็นข้าราชการ จำนวน 152 คน คิดเป็น ร้อยละ 53.5

ผลการปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก หรืออีกนัยอาจารย์ที่ปรึกษามีความคิดเห็นของตนเองต่อการปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่มากที่สุด คือ ด้านจรรยาบรรณ รองลงมา คือ ด้านคุณลักษณะอาจารย์ที่ปรึกษา ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ ด้านวิชาการ และน้อยที่สุดคือด้านทักษะปฏิบัติงาน

อาจารย์ที่ปรึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการปฏิบัติและบทบาทหน้าที่แตกต่างกันในด้านวิชาการอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

อาจารย์ที่ปรึกษาที่มีรายได้ต่างกันมีการปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ ทั้งโดยรวมและรายด้าน กล่าวคือ ด้านคุณลักษณะอาจารย์ที่ปรึกษา ด้านวิชาการ ด้านทักษะปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00, .000 และ .05 ตามลำดับ

อาจารย์ที่ปรึกษาที่มีภาระงานสอน/สัปดาห์ ต่างกันมีการปฏิบัติและบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน ในด้านคุณลักษณะอาจารย์ที่ปรึกษา อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

อาจารย์ที่ปรึกษาที่มีตำแหน่งในสถานศึกษาต่างกันมีการปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ทั้งโดยรวมและรายด้าน กล่าวคือ ด้านคุณลักษณะอาจารย์ที่ปรึกษา ด้านวิชาการและด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001, .05 และ .05 ตามลำดับ

ความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรค ในการปฏิบัติหน้าที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา พบว่า อาจารย์ที่ปรึกษามีความเห็นต่ออุปสรรคในการทำหน้าที่ให้มีคุณภาพ ดังนี้ กิจกรรมและหน้าที่ เช่นมี ภาระงานสอนมากเกินไป ทำให้เวลาพบปะระหว่างครูและนักเรียน นักศึกษาบางครั้งไม่ตรงกัน มีการให้เกียรติและให้ความสำคัญกับเพื่อนร่วมงาน อาจารย์บางท่านมีบุคลิกภาพไม่เหมาะสม ไม่สละเวลา การให้ความสำคัญและตรวจสอบดูแลของฝ่ายบริหาร ปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนและนักเรียนนักศึกษากลุ่มที่มีปัญหาครอบครัว แก่ไขยากมาก หรือนักเรียนนักศึกษาบางคนออกห่างจากอาจารย์ที่ปรึกษา เมื่อมีปัญหาอาจจะแก้ไขไม่ทันท่วงที สถานศึกษาไม่ได้รวมกลุ่มนักเรียนในการให้คำปรึกษาอย่างครบถ้วนเนื่องด้วยนักเรียน นักศึกษาไม่ครบ นักเรียนนักศึกษายอมรับคำปรึกษาแต่ไม่ปฏิบัติตามทำให้แก้ปัญหาไม่ได้ จำนวนนักเรียน นักศึกษาในที่ปรึกษามีจำนวนมากเกินไป สถานที่พบปะกับนักเรียน นักศึกษาไม่มีความสะดวกแก่การเข้าพบของนักเรียน บางครั้งไม่ได้รับความร่วมมือจากนักเรียนนักศึกษาเท่าที่ควร นอกจากนี้เหตุการณ์ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่งผลให้ไม่กล้าไปเยี่ยมนักเรียนนักศึกษาและผู้ปกครอง

ในการติดตามดูแล พฤติกรรมหลังเลิกเรียน ผู้ปกครองแท้จริงไม่ให้ความร่วมมือมาพบนักเรียนนักศึกษา ผู้ปกครองขาดความเอาใจใส่ดูแล ติดตามลูกหลานอย่างใกล้ชิด ในส่วนของความต้องการเพื่อให้สถานศึกษาสนับสนุนส่งเสริม เพื่อให้การทำหน้าที่เป็นไปอย่างเต็มศักยภาพ ได้แก่ การจัดเวลาโฮมรูมที่แน่นอนและปฏิบัติได้จริง ควรมีชั่วโมงโฮมรูมบังคับให้อาจารย์ที่ปรึกษาต้องพบอาจารย์ที่ปรึกษา การสร้างระบบการติดต่อกับผู้ปกครองแบบรวดเร็วและทันเวลา การอบรมให้ความรู้แก่อาจารย์ที่ปรึกษา การจัดห้องพักครูอย่างเป็นสัดส่วน เพื่อให้นักเรียน นักศึกษาสามารถพบปะได้สะดวก การจัดสถานที่หรือมีห้องเรียนรับรองชั่วโมงแนะแนวเพียงพอ เนื่องจากสภาพแวดล้อมและบรรยากาศไม่เหมาะสมกับการให้คำปรึกษาตลอดจนการพูดคุยทำให้นักเรียน นักศึกษาไม่กล้าเข้ามาปรึกษาในขณะที่มีบุคคลอื่นอยู่ด้วย การมีกระบวนการดำเนินงานตามระบบอาจารย์ที่ปรึกษาที่เป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง ข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษามีดังนี้ สถานศึกษาควรมีแนวทางหรือรูปแบบการแก้ปัญหาต่างๆ เช่น การติดยาเสพติดของนักเรียน นักศึกษาภายในสถานศึกษา มีโครงการนิเทศอาจารย์ที่ปรึกษาของแต่ละสถานศึกษา ให้การดูแลและเอาใจใส่เป็นพิเศษแก่อาจารย์ที่ปรึกษาด้านกำลังใจ ควรมีแบบบันทึกต่างๆ ของสถานศึกษาเกี่ยวกับภาระงานอาจารย์ที่ปรึกษา มีการจัดกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนักเรียน นักศึกษา และสถานศึกษาควรมีการพัฒนากระบวนการปรึกษาที่เป็นวงจร สมบูรณ์ มีประสิทธิภาพและเน้นการติดตามประเมินผล

การอภิปรายผล

สมมติฐานที่ 1 กล่าวว่า “การปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในระดับมาก” ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า อาจารย์ที่ปรึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการปฏิบัติและบทบาทหน้าที่โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงจากรำดับมากไปน้อย คือ ด้านจรรยาบรรณ ด้านคุณลักษณะอาจารย์ที่ปรึกษา ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ ด้านวิชาการ และด้านทักษะปฏิบัติงาน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับ ประจักษ์ เลขตะระโก (2555) ศึกษาความคิดเห็นของครูและนักเรียน นักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพวังสะพุงต่อการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษา ปีการศึกษา 2554 พบว่า ครูและนักเรียน นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับรายด้านจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนา นักเรียน นักศึกษา ด้านแนะนำและการให้คำปรึกษา ด้านการให้ความช่วยเหลือและประสานงานกับนักเรียน นักศึกษา และด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนตามลำดับ วิสูตร จำเนียร (2545) ศึกษาการปฏิบัติของอาจารย์ที่ปรึกษาเกี่ยวกับบทบาทในการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาในสถาบันราชภัฏธนบุรี พบว่า การปฏิบัติของอาจารย์ที่ปรึกษาเกี่ยวกับบทบาทในการให้คำปรึกษาอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ ด้านการศึกษา ด้านการพัฒนา นักศึกษา และด้านวิชาชีพ วิสาลินี นุกัลยา (2539) ได้ศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาของอาจารย์พยาบาลวิทยาลัยพยาบาล พบว่า 1) การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับสูง มณีพงษ์ เฉลียวรัตน์ (2539) ได้ศึกษาบทบาทและคุณลักษณะ

อาจารย์ที่ปรึกษาตามความคิดเห็นของนักศึกษาในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาตามที่เป็นจริง ด้านวิชาการ ด้านการให้การปรึกษาทั่วไป และด้านคุณลักษณะอาจารย์ที่ปรึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบทบาทและคุณลักษณะอาจารย์ที่ปรึกษาตามที่นักศึกษาต้องการอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลจากการปฏิบัติหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ต่างมีความรู้ ความเข้าใจ สำนึก ตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบต่อการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีต่อนักเรียน นักศึกษา ซึ่งถือเป็นภารกิจหลัก ควบคู่กับการปฏิบัติหน้าที่ต่อการเตรียมการการจัดกระบวนการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา และในขณะเดียวกันก็ได้ดำเนินการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย อาทิเช่น การเป็นที่ปรึกษา ดูแล เสริมสร้าง กระตุ้น ให้คำแนะนำนักเรียน นักศึกษาด้านส่วนตัว ด้านสังคม ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนนักเรียน นักศึกษาเมื่อพบอุปสรรคและปัญหาต่างๆ เช่น การแข่งขันในรูปแบบต่างๆ เช่น การเรียน การวางตนกับเพื่อนต่างเพศ ความวิตกกังวล ความเครียด ที่อาจจะป็นสาเหตุทำให้ไม่ประสบความสำเร็จทางการศึกษา การปรับตัวในการดำรงชีวิตในสถาบันการศึกษา การให้ความรู้และทักษะที่จำเป็นในการช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียน นักศึกษาได้ปรับปรุงและพัฒนาตนเองทั้งด้านการเรียนส่วนตัวสังคม ทักษะชีวิตเมื่อจบการศึกษาไปแล้วได้เป็นเยาวชนที่พึงประสงค์ของสังคม ซึ่งความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนานักเรียนให้เป็นไปตามความมุ่งหวังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกคน คณะบุคลากร อาจารย์ทุกคนในโรงเรียน ที่สำคัญยิ่งคืออาจารย์ที่ปรึกษา สอดคล้องกับสุรงค์ โค้วตระกูล (2547) ได้สรุปและเสนอแนะไว้ว่าคุณลักษณะของครูที่ดีควรประกอบด้วย การเป็นนักมนุษยนิยม การเป็นผู้รู้จักนักเรียน การเป็นผู้นำที่ดีและผู้ฟังที่ดี มีทักษะในการจัดการห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การเข้าใจกฎแห่งพฤติกรรม การเป็นผู้มีทักษะชีวิต และมีความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ นอกจากนี้ยังเป็นเพราะนโยบายและอุดมการณ์ที่สำคัญในการจัดการจัดการอาชีวศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาที่ชัดเจน เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพอาชีวศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สามารถผลิตกำลังคนสู่ตลาดแรงงานอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ดวงนภา มกรานุรักษ์ (2554) ที่ศึกษาอนาคตภาพของการอาชีวศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2554-2564) ว่าการศึกษาการอาชีวศึกษาไทยภายใน 10 ปีข้างหน้า ด้านผู้เรียนและด้านครูผู้สอนควรมีลักษณะ กล่าวคือ ด้านคุณลักษณะผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องเป็นผู้มีความสามารถในทักษะวิชาชีพ มีความรู้ ทักษะชีวิต นิสัยอุตสาหกรรม ทศนคติที่ดีต่อการทำงาน ด้านครูผู้สอนต้องรู้ศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีประสบการณ์วิชาชีพ เก่งปฏิบัติ รู้ลักษณะงานและอาชีพในสาขาวิชาที่สอนอย่างแท้จริง เหตุนี้จึงส่งผลให้การปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในระดับมาก

สมมติฐานที่ 2 กล่าวว่า “การปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาแตกต่างกันตามอายุ เพศ ระดับการศึกษา รายได้ สถานภาพทางครอบครัว ประสบการณ์การทำงานและตำแหน่งในสถานศึกษา” ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า อาจารย์ที่ปรึกษาที่มีระดับการศึกษา รายได้ ภาระงาน

สอน/สัปดาห์ และมีตำแหน่งในสถานศึกษาต่างกั่มีการปฏิบัติและบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน บทสรุปในบริบทนี้อาจเป็นเพราะ

ระดับการศึกษา พบว่าอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกั่มีการปฏิบัติและบทบาทหน้าที่แตกต่างกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านวิชาการ เหตุนี้้อาจด้วยเหตุผลวุฒิการศึกษา ความรอบรู้ ความสามารถ ความมั่นใจทางวิชาการ กล่าวคือ อาจารย์ที่มีความรู้มากย่อมสามารถปฏิบัติและมีบทบาทหน้าที่ได้พร้อมสมบูรณ์ ครอบคลุม เป็นระบบและมีคุณภาพมากกว่าอาจารย์ที่มีความรู้ไม่มาก สังเกตได้จากค่าเฉลี่ยการปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีระดับการศึกษาระดับอนุปริญญา (4.05) ระดับปริญญาตรี (4.15) และระดับปริญญาโท (4.34) เหตุนี้การจบการศึกษาสูงจึงเป็นปัจจัยเอื้อให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล สอดคล้องกับ วิสูตร จำเนียร (2543) ที่ศึกษาการปฏิบัติของอาจารย์ที่ปรึกษาเกี่ยวกับบทบาทในการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาในสถาบันราชภัฏธนบุรี พบว่าอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีวุฒิการศึกษาและโปรแกรมวิชาต่างกั่มีการปฏิบัติเกี่ยวกับบทบาทในการให้คำปรึกษาต่างกั่กัน สุภาวรรณ รัสสัย (2552) ศึกษาการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษาในโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่าวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงานเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาที่ต่างกั่กันมีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ต่างกั่กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

รายได้ พบว่าอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีรายได้ต่างกั่มีการปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ต่างกั่กัน ซึ่งขัดแย้งกับวิสาลินี นุกัลยา (2539) ที่ได้ศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาของอาจารย์พยาบาลวิทยาลัยพยาบาล พบว่า อาจารย์ที่ปรึกษาพยาบาลที่มีระดับเงินเดือนต่างกั่กันมีการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาไม่ต่างกั่กันแต่สอดคล้องกับสมศักดิ์ สมบูรณ์ (2546); ปิยะนารถ สิงห์ชู (2547); สุพจน์ บุ่งอุทุม (2549)

ภาระงานสอน/สัปดาห์ พบว่า อาจารย์ที่ปรึกษาที่มีภาระงานสอน/สัปดาห์ต่างกั่มีการปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ต่างกั่กัน ด้านคุณลักษณะอาจารย์ที่ปรึกษา ด้านวิชาการ และด้านทักษะปฏิบัติงานต่างกั่กัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรครูในปัจจุบันมีการกิจจำนวนมากมาย เช่นทั้งภารกิจสอนภารกิจที่หน่วยงานมอบหมายให้ จึงยังทำให้ครูห่างไกลต่อการสอน และคุณภาพของการกำกับดูแลนักเรียน นักศึกษา หรืออาจกล่าวได้ว่า ภารกิจของครู-กันครูออกจากนักเรียน นักศึกษา เหตุนี้ภาระงานสอนจึงเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ ดังศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตครู (2556) ได้ศึกษา"เหตุแห่งทุกข์ที่นำไปสู่ความสิ้นหวังในการปฏิบัติหน้าที่ของครูไทย" พบว่า ปัญหาด้านการงานของครูที่มีค่าเฉลี่ยระดับความรุนแรงมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ (1) เงินเดือนและค่าตอบแทน (2) สวัสดิการ และ (3) งานสนับสนุนที่ยังไม่เป็นที่น่าพอใจสำหรับครูส่วนใหญ่

ตำแหน่งในสถานศึกษา พบว่า อาจารย์ที่ปรึกษาที่มีตำแหน่งในสถานศึกษาต่างกั่มีการปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ต่างกั่กัน ซึ่งโดยทั่วไปเมื่อพิจารณาระดับตำแหน่ง พบว่าครูที่มีตำแหน่งครูพิเศษหรือครูอัตราจ้าง เป็นกลุ่มที่มีความมั่นคงในอาชีพน้อย และมักได้รับเงินเดือนค่าตอบแทน รวมทั้งสิทธิ

ประโยชน์อย่างอื่นต่ำกว่าครูในตำแหน่งอื่น (ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตครู, 2556) ในที่นี้สังเกตได้จาก ค่าเฉลี่ยการเปรียบเทียบรายคู่ที่อาจารย์ที่ปรึกษาตำแหน่งลูกจ้าง (4.07) รองลงมาคือ พนักงานราชการ (4.14) และข้าราชการ (4.38) สันติรักษ์ ไตรศรี (2550) ศึกษาบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษานักศึกษา ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 6 พบว่า อาจารย์ 2 มีความคิดเห็นแตกต่างกันกับอาจารย์พิเศษ และครูจ้างสอนและอาจารย์ 1 มีความคิดเห็นแตกต่างกันกับครูจ้างสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย พบว่า การปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะเพื่อให้ผู้ที่สนใจนำไปใช้และสร้างเสริมประสิทธิผลการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษา ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับสถานศึกษา

1. ผลจากการวิจัย พบว่า อาจารย์ที่ปรึกษามีการปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ด้านทักษะปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพบว่า “มีการประสานงานกับครู อาจารย์และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ของ นักเรียน นักศึกษาในระดับน้อยที่สุด จึงควรที่ผู้บริหารจะได้วางแผนระบบงานอาจารย์ที่ปรึกษาและมีการทบทวนให้อาจารย์ที่ปรึกษาได้เข้าใจ เห็นความสำคัญของบทบาท/ภารกิจหรือภาระงานการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาที่ชัดเจน และมีการทำงานเป็นทีม เช่น ร่วมกันกำหนดออกเป็นนโยบายหลัก กำหนดการพัฒนาระบบงานอาจารย์ที่ปรึกษาไว้ในแผนปฏิบัติการ มีการประชาสัมพันธ์ การแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบ ให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วม และมีการเตรียมการในระยะยาว จัดทำคู่มือการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ตลอดจนจัดโครงการที่เน้นงานด้านสวัสดิการนักเรียนนักศึกษาและการปกครองให้มากขึ้น มีแผนพัฒนาระบบงานอาจารย์ที่ปรึกษาให้ครอบคลุมประเด็นปัญหาตามขั้นตอน การกำหนดแผนพัฒนาควรเน้นการปฏิบัติงานที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในด้านสวัสดิการนักเรียนนักศึกษา ด้านปกครอง และด้านวิชาการ

2. ผลจากการวิจัยพบว่าอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีระดับการศึกษา รายได้ ภาระงานสอน/สัปดาห์ และมีตำแหน่งในสถานศึกษาต่างก็มีการปฏิบัติและบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีระดับการศึกษาไม่จบระดับปริญญาตรี ซึ่งพบว่าอาจารย์มีภารกิจนอกเหนือจากการสอนมาก เหตุนี้หน่วยงานจึงควรให้ความสำคัญกับหน้าที่ ความรับผิดชอบ ให้สมดุลภาระงานที่สอน มีสัดส่วนอัตรากำลังของอาจารย์ต่อภาระงานให้เหมาะสม ทั้งนี้แนวทางในการแก้ไขปัญหาอาจได้แก่ การลดภาระงานอื่นนอกเหนือจากการสอนให้น้อยลง และการจัดบุคลากรสายสนับสนุนเพื่อรับผิดชอบงานเหล่านี้โดยตรง เพื่อให้อาจารย์สามารถปฏิบัติหน้าที่การจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ และสำหรับอาจารย์พิเศษที่มีรายได้น้อย แนวทางแก้ปัญหา อาจการเปิดโอกาสให้อาจารย์เหล่านี้ได้รับการบรรจุ หรือมีหลักประกันความมั่นคงในอาชีพมากกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้อาจารย์ได้ปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์มากที่สุด

3. ผลจากการวิจัย พบว่า อาจารย์ที่ปรึกษามีขอบเขตจำกัดในประเด็น “การมีหลักจิตวิทยาในการให้คำปรึกษา” “มีข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาต่อและแหล่งวิทยาการอาชีพที่ทันสมัยให้แก่แก่นักเรียน นักศึกษา” “มีวุฒิภาวะทางอารมณ์” “มีการประสานงานกับครู อาจารย์และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ของ นักเรียน นักศึกษา” เหตุนี้สถานศึกษาควรมีการพัฒนาอาจารย์ที่ปรึกษาโดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาได้มีโอกาสรับการอบรม หาความรู้เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านการบริการของอาจารย์ที่ปรึกษาที่ดี คำนึงถึงจุดหมายที่แท้จริงของบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษา เรียนรู้ระเบียบการช่วยเหลือดูแลนักเรียน นักศึกษาโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

4. ผลจากการวิจัยพบว่าอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีระดับการศึกษา รายได้ ภาระงานสอน/สัปดาห์ และมีตำแหน่งในสถานศึกษาต่างกันมีการปฏิบัติและบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีระดับการศึกษาไม่จบระดับปริญญาตรี ซึ่งพบว่าอาจารย์มีภารกิจนอกเหนือจากการสอนมาก เหตุนี้หน่วยงานจึงควรให้ความสำคัญกับหน้าที่ ความรับผิดชอบ ให้สมดุลภาระงานที่สอน มีสัดส่วนอัตรากำลังของอาจารย์ต่อภาระงานให้เหมาะสม ทั้งนี้แนวทางในการแก้ไขปัญหาอาจจะได้แก่ การลดภาระงานอื่นนอกเหนือจากการสอนให้น้อยลง และการจัดบุคลากรสายสนับสนุนเพื่อรับผิดชอบงานเหล่านี้โดยตรง เพื่อให้อาจารย์สามารถปฏิบัติหน้าที่การจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มที่สำหรับอาจารย์พิเศษ และมีรายได้น้อย แนวทางแก้ปัญหา อาจการเปิดโอกาสให้อาจารย์เหล่านี้ได้รับการบรรจุ หรือมีหลักประกันความมั่นคงในอาชีพมากกว่าที่เป็นอยู่

5. ควรมีการทำงานอย่างมีระบบ มีกระบวนการทำงาน มีหลักฐานการปฏิบัติงาน มีเทคนิควิธีการ หรือการใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้เกิดความสำเร็จในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

6. ในการแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาควรพิจารณาถึงคุณลักษณะเฉพาะ หรือบุคลิกภาพของอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นรายบุคคล เช่น การให้ความสนใจเอาใจใส่ การเข้าใจและให้โอกาสพร้อมทั้งรับฟังปัญหาต่างๆ รวมทั้งให้คำปรึกษา คำแนะนำ และช่วยเหลือนักศึกษาทั้งในด้านการเรียน ด้านส่วนตัว และด้านอื่นๆ ความเป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความกระตือรือร้น มีเหตุผล มีความรับผิดชอบ มีความรู้ดี และพบตัวได้ง่าย ฯลฯ

6. กรณีที่อาจารย์ที่ปรึกษามีการปฏิบัติหน้าที่ ไม่เหมาะสม หรือไม่สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้ สถานศึกษาควรมีแนวทางในการกำหนดโทษ ในทางตรงกันข้ามอาจนำภาระงานในหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษามาเป็นส่วนหนึ่งในพิจารณาความดีความชอบ

7. สถานศึกษาควรจัดอบรมสัมมนาอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง โดยเน้นการสัมมนาแบบสามเส้า กล่าวคือ ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ปกครอง เพื่อชี้แจงให้ทราบถึงบทบาทและหน้าที่ที่ควรปฏิบัติที่อาจารย์ที่ปรึกษาทุกคนสามารถให้คำแนะนำและช่วยเหลือนักศึกษาในเรื่องต่างๆ ได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้สถานศึกษาควรแจ้งปัญหาที่เกิดขึ้น ให้ผู้ปกครองได้ทราบ เพื่อชี้แจงขอคำแนะนำปรึกษา ชี้แนะและทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ที่ควรได้ตกลงรับรู้ร่วมกัน

8. สถานศึกษาควรให้โอกาสนักเรียน นักศึกษาได้มีการประเมินผลการปฏิบัติตามบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อนำผลมาปรับปรุงและแก้ไขระบบงานอาจารย์ที่ปรึกษา

9. สถานศึกษาควรวางหรือกำหนดมาตรการให้อาจารย์ที่ปรึกษาได้มีการรายงานผล ผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ และมีการสังเคราะห์ปัญหาที่พบ เพื่อสรุปผลจำแนกตามประเภทของปัญหา ตามชั้น แผนก/สาขา เพศ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามเอกสารที่ฝ่ายพัฒนานักเรียนหรืองานแนะแนวได้กำหนดไว้ ซึ่งผลที่ได้อาจใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางาน หรือศึกษาวิจัยต่อไป

10. สถานศึกษาควรมีระบบพี่เลี้ยง (Mentor) แก้อาจารย์ใหม่โดยที่อาจารย์พี่เลี้ยงสามารถให้คำแนะนำได้ในทุกๆ ด้าน และให้มีครบองค์ประกอบของอาจารย์ที่ปรึกษา คือ บุคลากร ระบบงาน อาจารย์ที่ปรึกษา เครื่องมืออาจารย์ที่ปรึกษา และเทคนิคการปรึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาคู่ขนานเปรียบเทียบ ระหว่างเจตคติของอาจารย์ที่ปรึกษาต่อนักเรียน นักศึกษา และเจตคติของนักเรียน นักศึกษาต่ออาจารย์ที่ปรึกษา
2. ควรมีการศึกษา ความรู้ เทคนิค และทักษะในการปรึกษา ของอาจารย์ที่ปรึกษา
3. ควรมีการประเมินผลการใช้ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงให้ระบบอาจารย์ที่ปรึกษามีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และระบบงานของแต่ละแผนก/สาขา ในสถานศึกษาหรือแต่ละสถานศึกษา